

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי
Ezra Orion Collection
Public Art Archive

כותרת: פיסול מדברי / טקטוני
טקסטים

מיקום בארכיון

ארגז: 6

תיק: 4

תת תיק: 1

Title: Desert / Tectonic Sculpture
Text

Location in Archive

Box: 6

Folder: 4

Sub folder: 1

המכון לנוכחות ציבורית
המרכז הישראלי לאמנות דיגיטלית, חולון
לחומרי המקור צרו קשר דרך archive@digitalartlab.org.il

The Institute for Public Presence
The Israeli Center for Digital Art, Holon
For original materials please contact us at archive@digitalartlab.org.il

פיסול מדברי

עזרא אוריון

"הפך עושה אותו להאמן"
שהאדמה אינה קיימת
(רוברט סמיתסון, פסל אמריקאי,
שנות השבעים הראשונות)

א. תְּנִית "ארץ בראשית", מפגש - חשיפה עם נופי פר"אדס, עם מרחבים של מסלע חשוף, מדבריים, בלתי מופרים, בלתי ננועים, היא מן העמוקות שניתן לזהות בתוכנו; יש בה התחוורת שיעורנו המיקרוסקופי; הימדדות (Scalling); היא מגעו של הקרף באינסופי. במדבריות אתה מזהה, בסנדלך, על פני השטח, את קצות החיים; את גבולות המגע של הלח בצחיח; את נוכחותו הפוחתת, המרתקת, החולפת של האנושי; הם שייכים לאינספור מדבריות סלעים הדואים בטווחים אסטרונומיים, אינספור שנות-אור מכאן - סלעים הם מאגרים אלמים של מאות מיליוני שנה. * על המסלע הזה, לארבעה מיליארד שנה, גיל הקלקסיים המהווים אותנו הוא כעשרים מיליארד -
ריאות מדבריות הן צורך חיוני לעם הזה

ב. הלח והדחף היוצר גם הם מן העמוקים שניתן לזהות בתוכנו. העיצוב התלת-מימדי משולב באינספור צורות בתהליכי התפתחות תרבותיות ולו הנוכחית. רגישות ל"עוצמות" ול"משמעותיות" הלח התבטאה בקידוש פסגות, איתור קוי רקיע לרוגמי קבורה (תקופות הברונזה הקדומה והתיכונה א' בנגב ובצפון סיני), בנית מקדשים, קפלות, קברי שיח, טירות, מחוץ לשטחים הבנויים, הם סביבתיות ייחודיים "ארץ בראשית" יכול להיות הביטוי "לא יעבר". יישום המרחב היצירתי יכול להיות הביטוי "אנחנו פה" - פיסול במשורה -

ג. פיסול סביבתי, כחלק מאמנות זמנו, הופיע בעיקר באר"ב באמצע שנות ה-60. חלק ממנו היו עבודות בשטח מדברי. הוא היה ביטוי חריף של Anti-city, של הקרי האזרחי, ושל התעוררות המודעות הסביבתית באותו עשור. הד מסוים לפעילות זו בא לביטוי גם בארץ בעשור האחרון.

ד. אפשר לנסח 3 גישות לפיסול סביבתי-מדברי שמחוץ לשטחים הבנויים: גישה מוזקונטאלית, גישה היקטמעות וגישת הדילול.

* הצהרות הכוללות ביטויים כמו "עיר הנצח", "ספר הספרים הנצחי", "לא תחולק עוד לעולמים", משמיעים אנשים שכנראה לא חוו את החוויה הזאת, ואינם תופסים את מימד הזמן הגיאולוגי, האסטרונומי -

מהותה של גישה מונוקנטאלית יכולה להיות מתן ביטוי למירב כוחו הטכנולוגי, האנרגטי, הרוחני של האדם; ביטוי עקשני לציביליזציה מתועשת, החולשת כבר על כל שטח עור כדור-הארץ ואף מעבר לו. המונמנט מבקש לעצמו איתור נשקף למרחקים, כאשר הטופוגרפיה מהווה נֶכֶב (Vehicle) להזדקרותו מעל לקו הרקיע. אופי הצורות והחומרים שלו מיקבים ממרכזי העיור והתיעוש.

לעומת גישה זו, יכולה גישה ההיטמעות לתת ביטוי לתפיסת האדם את עצמו כפרודה המבקשת להיטמע ולהתמזג בהווה הכוללת; ביטוי לשאיפה להיקהל באינסופי - כתפיסה פיסולית היא אנטר-מונומנטאלית מובהקת, שיכולה להתבטא באיתור קטני, מתחבא, בצורות ובחומרים זרים ככל האפשר לאלה המאפיינים את הסובב וביכולת הישרדות מעטה. גישה דיאלוג יכולה להיות חיפוש סינתזה בין שתיהן; מתן ביטוי לדרך ארץ לארץ הבראשית, תוך הוקרת ערך האדם. היא אולי ביטוי לציביליזציה המודעת למשמעות ההכחדה העצמית שנושאת אתה התפוצצות מין אנושי מתועש, מנותק ועקור ממקורותיו. פיסול בגישה זו יקדים לאיתור המקום, התודעות ממושכת, מעמיקה, עם המרחב המדברי שבו אתה ניש ליצור. לא כן הזדקרות ולא כוך היסטיות, אלא אתר לביטוי נוכחות משתלבת, קשובה, מתפתחת לאיטה -

אוסף עזרא אוריון

אופי הצורות והחומרים נבחרו "במשותף" עם הסובב, שילוב של הסובב והאנושי. זהו דיאלוג של ספינה יוצרת, איטית, סקרנית, חודרת, אל אישיותו של הסובב המדברי. גישה זו שוללת את רעיון התחרות או ההתמודדות עם הסובב כדי להכריעו או להכניעו. היא מחפשת מימוש לדו-קיום ערכי.

ה. אכן, קיימות שאלות של מי מחליט, היכן, כמה? אכן, קיים חשש שפיסול זה יהיה חלק ממקבש האיכלוס והעיוור המתועש. יתכן שבעצם גישה דיאלוג מצוי הפתרון, שהרי דיאלוג עיקרו רב-שיח. יתכן שיש למפות בנב כתמי "ארץ בראשית" שלא יבועזו בהם לא פיסול ולא פיתוח "פארקים מדבריים" כלשהם. פארקים כאלה יהיו "שמות טבע דג"ב", ויפותחו לגישה ממונעת, מבוקרת. ובמשורה, תוך בחירה רגישה של אתרים, לאתר במרחב המדברי שנותר לנו, מספר מקומות לפיסול מדברי ואנושי, עבור אנשים שזוהי פיסול, שהיו כאן בסוף האלף השני לספירה.

פיסול אדריכלי

הפיסול כיום הוא בעיקרו פיסול הכרכים הגדולים. ניו-יורק. לונדון. פאריס. אין הפיסול מעצב את הכרכים, הם שמעצבים אותו. הנגלריות הן אלו הקיום של הפיסול הזה. אלה הם מגרשים סטנים, נמוכי-תקרה, מוקפי-קירות. על פיסול הכרך לעבור דרך דלתות. עליו לתאם את מידותיהן. הנגלריות מעצבות אותו. הוא ערוך על כנים או על הרצפה, מואר ניאון. לעתים הוא עולה מעט במידותיו על מידות האנשים, לעתים הוא עוד קטן מהם. זהו פיסול זמני. עליו לצאת מן הנגלריות כשם שנכנס אליהן - כדי לפנות אותן לנדחסים אחריו. אין לו מקום. הוא קל. הוא עשוי חומרים המאפשרים לו ניידות. לעתים הוא מוצא ליתערוכות באויר הפתוח כדי לשוב לאחר זמן קצר ולהיחשב אל תוך הבתים. הוא נשלט על-ידי כך אלים לאין ערוך ממנו -

זהו פיסול מיניאטורי -

מיניאטורות אינן מחוללות באנשים חוויות רוחניות מעבר לעצמה בינונית. יש לחולל באנשים חוויות בעצמה רוחנית גבוהה. כזה הפיסול יעשה זאת עליו להיות אחר -

גודל - הפיסול חייב להיות גבוה הרחק מעל לאנשים, גבוה עשרות מטרים. משתרע על מאות מטרים.

שליטה - הפיסול חייב לשלוט בכל החלל שבו נמצאים האנשים - סביבם, מעליהם, מתחתם. להכיל את האנשים בחלליו הפנימיים והחיצוניים. חללים גדולים שקועים ועולים. גואים ושוקעים. פריצות אור לתוך מסות גבוהות של חושך, חושך, עטוף בטון.

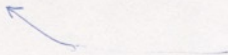
זמן - הפיסול חייב להתקיים במישור זמן גיאולוגי כמו, הרים, מדורות, מישורים. יש לבחור לפיסול חומרים שימדדו בזמן.

מקום - פסל ומקום הם נחיתה אחת שאין להפרידה. האדמה נכנסת כאן לתחום הפיסול. נוצרת היחידה "קיר-בור". הפיסול פורץ אל תוך האדמה, פיסול כלפי מטה, פיסול מתחת לפני האדמה.

נוף - על הפיסול לבחור לו מקום. איזור. נוף. האיזור חייב להשלים, לתמוך ולחזק את הפיסול. לא כך. מדבר. מרחבים של אבן עד המרחק. אור וחושך, אלומת האור הניתנת מפתח גבוה אל חלל חשוך, היא אחת מחוויות היסוד של האדם. ערך זה משוקע בפיסול הזה.

מערכת - אין קיום לפסל כיחידה בודדת, אלא כחלק ממערכת. "קהילת פסלים", "שדה פסלים". מערכת צורות מעל ומתחת לפני הקרקע שהן קומפוזיציה מסיבית אחת המשתרעת על שטח נרחב. האנשים ינועו בין צורות גדולות ובורות גדולים, בין שטחי שמש חזקה וצל כהה, ייכנסו אל תוך וינועו בחללים שוקעים ומתרוממים, לוחצים ומתרווחים, בין חושך לאור. חיזור גבוה ופריצות אור עז פתאום. על שפת מישור גבוה. במדבר -

(קטע זה, בשינויים קלים, נכתב ב-1968)

פיסול סקטוני

- שדה צין הוא פלטו פלוביאלי, ליסי, שיחי-פזור - - - - -
 פיראן, אל-עריש, הם משוריי סחיפה מעורצים, נסיגת מסות המסלע, מסעות שיבה אינסופית
 של הבליה - - - - - מצוקי צינים, מכתשי רמון, הנגב הצפוני, מצוקי חלאל, עריף, עריף א-נקה, לוץ,
 ים המוות, תיה - - - - - הם חומות דולומיט, גיר, קירטון, חוואר, אבן-חול, סדוקות, אנכיות - הם
 חזיתות הנסיגה מן הנבהים אל האמורפיה, אל האנתרופיה - - - - -
 עבודת פיסול היא מחולל - מהות המשגרת מניפת תהליכי הכרה, הרחק במרחב ובזמן מעבר
 למחולל הפיסי - תהליך של יחיד היוצר מחולל המופש עם זולת רגיש, אשר בתוכו ממתין,
 דרוך, מאגר רגיש ללחיצה על הקדק, של אסוציאציות רב-כיווניות ורב-מפלסיות ואשר בתוכו
 פעורים טלסקופים של ההכרה מול האין-סופי - - - - - תהליך של קליטה בכל רשתות המכים
 הרגשיות וההכרתיות; קליטת הנוכחות הפיסולית, אישיותה, חומריותה, קנה-המידה שלה
 ותחושות הכוח והמתחים המשודרות ממנה - - - - - סביב לנוכחות הפיסולית נוצרים בהכרתנו
 שדות-כוח המזרימים אותה על פניהם; ותוך כדי מירוך זה מתארע השיגור - - - - - אופקית בבלתה
 של אסוציאציות מתעוררות ומחוללות אינטימיות נפרשת יותר ויותר, מעמיקים יותר ויותר
 - - - - - ונסיקה אנכית על פני מדרונות קלע אל מצות הטווחים האסטרטגיים - - - - - עבודת פיסול
 הן משגרים - - - - -

בהר-הנגב ובסיני ישנם שרידי תרבויות תציונוודים מתקופות הברונזה, אשר עיצבו בין השאר,
 קו אבן ארוכים אל - - - - - הבולט שבהם הוא קו אבנים מקומיות הבנוי ברוחב של כמטר,
 בגובה של כ-20 ס"מ ובאורך של כ-450 מ' - - - - - מהר רמון אל הר רומם.
 אנשים אלה מיקמו את אלפי קברי ראשי בתי האב, או ראשי השבטים שלהם, על קו רקיע,
 על פני פסגות המסלע, העבודות שעשיתו על פני שדה צין, בקולומטר מכאן, על פסגת הר ארדון
 שמעל מכתש רמון, מול הר עריף א-נקה בצפון-סיני ומול פסגת אפורה | (8091 מ')
 בהיקלה, משתייכות במובן מסוים לפוסל הארכאולוגי הזה, גם הן נוכחיות לקוניות באבנים
 שהועשו בתהליכי הבליה; ישויות גיאומטריות אשר מכריעים בהן הבחירה הגיאופיסולית,
 האיתור המדויק והפנית ה-Axis מול שיאי הנסיקה הקטסונית - - - - -

חיים באזור מדברי יכולים להיות מפגש אטי עם מסלע חשוף; עם סלעיות קשוחה, גרמית,
 אטית ללא שיעור. סלעים הם מאגרים ילמים של דומיה מתרחקת לאחור אל היווצרות
 "מערכת השמש" - - - - - הגיאולוגיה מזהה מולך שכבות קירטון וגיר שנתרבו ונסלעו לאטם 35
 עד 50 מיליון שנה לפניך (אאוקן). היא מזהה צפונית-מזרחית מכאן שכבות גיר, דולומיט וצור,
 נטיות עד ניצבות, האוצרות 80 עד 100 מיליון שנה (קנון עד קנוקו); מזהה לאורך השבך
 הסורי-אפריקני מחשוף מסלע קרסטליני, גירי, פרקאמברי, בן 600 עד 1000 מיליון שנה
 ויותר - - - - -

Insight - גיאולוגי אתה תופס את התבליט המדברי כהיווצרות, את דקמיות לוחות הקרס
 הסלעי ואת חזיתות הדחיסה, כפיסול קסטוני - - - - - אם תופסים פיסול כעיצוב מסות
 עלידי כוחות בזמן, מעבר לאנושי, הקטסוניה של הפלטות היא פיסול; שהוא נדידת היקשות
 המרימות בהתנחות את קימוטי ההרים של קליפת כוכב ארץ. הדחפים העזים ביותר של

הפלטות ארעו בארבעים מיליוני השנים האחרונות, מסוף האאוקן, כאשר הורמו רכסי הרוקי, האנדז, האטלס, האלפים, הטאורוס, ההימליה; ותוך כדי תזוזות אלו נבקע השבר הסורי-אפריקני - דחף ההתנשאות האחרון הרים את ההימליה בשלושת אלפים מטר, לגובהה הנוכחי, רק לפני כשש מאות אלף שנה, ומדבריות סלע וקרח אלה מוסיפים להתרומם גם כרגע מול היתהומות -

הימדדות עם מסלע (scalling), היא חווית התחוורת ה'לעומת', ה'לנכח' ממדי הזמן, החלל, הדומיה, טווחי שנות האור - מתחורת בה יקומיות של קהילות חלקיקים חולפות במרחב ובזמן אינסופיים: כל זה אירוע חלקיקים מרתק, קומי, מתסכל, מדהים - קסקטים קדומים תופסים את מצבו של האדם כנואש; ארוך; מושלך החוצה; גולה; יצירת נפל; נידון לעבודת פרך לכל חייו על פני אדמה מקוללת; נידון למוות שלא בפניו - הוא דחף עפר קצרים להתרומם -

כל הנמול שמציעות עשרת הדברות, בעבור התנהגות טובה, הוא השהיית המוות. אין במקרא תקוה כלשהי לחנינה. הקנוס, החמיקות מן האות המוות, תעשיות משיח, תעשיות תקוה, הם נבימך מאוחרים יותר מסוף תקופת בית שני. הם נחטפים מאז ברבבות מהדורות. אני רואה כיצד שיטות פילוסופיות נתפסות מן אחרון או לאמונה... במציאותה של אבהות מאחורי התופעות... כפופות ליצר קדום... שאיננו ניתן לעמירה... הננו חיות עדריות... שמת אלה אינו אלא נישושיה של חיה ערירית עזובה... המחפשת את עדרה או את רועה עדרה... במרחבים העצומים שבין הכוכבים... (ז. מארי).

קאמי דוחה כל נרקוזת האדם ללא תקוה מודע לכך שאינו שייך לעתיד... סיוזיפוס שלו הוא 'אבסורדי וטראגי מפני שהוא מודע ללא תקוה וללא פחד... האבסורד מאיר את עיני: אין מחר... הוא איננו מפעיל תקוה...'

הבחירה בסיוזיפוס כמגלם את הנידונות המודעת, הצלולה, מחסיאה חלקית. סיוזיפוס איננו רלבנטי לגבי נידונים למוות. צורלו הוא להשקיע לצד מאמץ שוא הוא נידון לעקרות, אך הוא אינסופי - 'השאלה היחידה הרצינית באמת' איננה שאלת ההתאבדות, מתוך פסילת החיים האלה, אלא וראות המוות המתקרב, הבלתי נמנע. זהו מחנה הכחדה למיליאדים - אני בוחר בשתיקה, בצלילות ללא עפעף. האבסורד הרצוני באמת היא ההתנגחות בין הדחף להוסיף להתקיים ובין וראות הסוף. 'אבסורד' פחות רצוני 'נולד מעימות בין הזעקה האנושית ובין השתיקה חסרת ההגיון של העולם... בין האדם ובין אי-הבהירות שלו...'

זעקות המעמקים הנוראות באמת הן -

- לא - א - למו - ו - ת - ! - - -

ה'נוספלגיה', הכמיהה למשמעות, ללכידות לתבונות, להשתייכות, מתלוות לראות הזאת ומחריפות את המצוקה השואבת אותנו אל נרקוזת של אבהות מקסימית, אל נחם אמהות טוטאלית; ותחנות חמיקה פזורות לאורך הדרך; תחנות הרדמת פחדים. יחסי אנייאתה עליון (בובר) הם עוד ניסוח מתכון של קנוס בן-זמננו.

אתה דוחה כל גור -

"אלוהים" הוא זרם תודעה קולקטיבי. הוא תהליך רוחני שהחל אי-שם בפלייסטוקן* ביטוי מתפתח ללא הרף של כמה מן המפלסים העילאיים של האנושי, ולשפלותו, ליצר ההתרפסות שלו, לרצון לשקר שלו, לעדריות שלו, למסדריות שלו, לימנוס מחופש שלו, לאימת המוות שלו - "אניות" אלוהים מחוץ להכרתו של האדם, היא בסיס התפיסה שלי. הוא קיים רק במוחות המין הזה, או בקטגוריה שבה קיימים "אוֹתוֹ" או פֶּסֶל "האיש בעל האף השבור" (רוֹדֵן). ההומוֹאֶרְקְטוֹס תופס את כיוון רגליו היחפות, כיוון מטה, ככיוון הלאות, אפיסת הכוחות, "בור החלשים" (ח. גוריי), כיוון העפר שממנו בא ואליו ישוב, כיוון הכניעה, הכבידה, סופם הארוזיבי של מאמצי האדמה להתרוסס (טאנור), האֶנְתְּרוֹפִּיה -

ואילו את כיוון ראשו ככיוון הרוחני, הטירוף, האולימפוס, בִּיפּוֹת הראדאר. האורֶיֶנְטַצִּיה הפסיכו-פיסית הזאת כוננה את הדחף הקמאי להמראה אנכית, של אדם התופס את עצמו כיצור מקורקע, מסומרר ארצה - דחף להתנשאות אנכית, נוסקת, לביתוס המלכוד הנורדי, חסר התקווה של מצבו; להדיפה בליסטית, להישאב דרך הירקיעים - - אנטי-כבידה, אנטי-כניעה, אנטי-אנטרופיה - - אתה חי אותו כדחף אבסורדי: שניות, דיכטומיה, של קמאי-מיתית ורציונלי בתוכך - - אתה מנסה ליצור משגרים לנסיקת הדחף הזה - -

אוסף עזרא אוריון

ארכיון אמנות במרחב הציבורי

פיסול במערכת השמש

- - סלע הוא יקום - -
מסלע הוא האטות, הצנפניות חולפות בשטף אֶבֶס החלקיקים - גיל החלקיקים הוא כ-20 מיליארד - - גיל יקום - -
האסטרונומיה מזהה כיצד חלל המשתרע לקוטר של 20 מיליארדי שנות אור (2×10^{10}); נושא תרחיף אינספור נאלאקסיות בנות מיליארדי "מערכות שמש" וסופות נאז זוהר - -

- - 1/10% מכלל מסת היקום היא מיליארד - -
באחת מזרועותיה של הנאלקסיה "שלנר", כמאה מיליארד "שמשות", אנו דואים; מקיפים את הציר הנאלקסטי כאחת למאתיים וחמישים מיליון שנה - - כך שעברנו "כאן" לאחרונה בעידן פרם; ולפני-כן בעידן קמבריום; ונעבור כאן שוב בעוד רבע מיליארד - - אור נאלאקסיות מתרחקות, אשר שוגר לפני מיליארדי שנים, מגיע אלינו עכשיו, כך שאנו צופים בו לתוך עבר אינסופי - -

- - האני המיקרוסקופי מסיק את נקחות קיומו. אין לו משמעות או שחר על פני הטווחים האלה מלבד אלה שיטענו בו כוחות רוחו - - מעצב מיקרו-מסות בכוחותיו המזעריים; מצטרף עשירים שנייה לתהליכי הפיסול הקוסמיים - -

- - פיסול קסטוני של קרומים הסלעיים של כוכב ארץ, של מאדים, של מדבריות דואים יקומים מכאן - - בליית פני קרומים סלעיים, מקומטים, שבורים, היא פיסול אירוזיבי - - מרחבי דיונות הם מישורי נדידת עמי קווארץ יקומיים - - על פני מרחבי הקוטב הצפוני של מאדים נע ים-חולות - - זהו פיסול אאולי - -

מדבריות סלע מורעשים ללא הרף במטחי קטאוריטים - - עיצוב סקילה מכתשי - - זהו פיסול מטאוריטי - - בקיעי הלבנה ששפעו כאן בקרטיקון התחתון, ובמיליונים האחרונים, אתנה, וזוב, סנט הלן - - קופרניקוס, הלס, אולימפוס מונס, טרסיס - - מריות הבולת, ים הגשמים הצחיח, ים הסופות, מרה קניקטיס, מרה נוביס, הם פיסול וולקאני במערכת השמש - -

ב-28 לנובמבר 1964 שיגרה ארצות-הברית את החללית 'קריקר 4' לעבר מאדים וזו חלפה על פניו (flyby) ב-14 ביולי 1965 במרחק של מעט מעל 8000 מיל וצילמה, לראשונה מטווח זה, את המדבר ההוא. 'ויקינג 1' שוגר מכף קנברל ב-20 באוגוסט 1975, הגיע והחל מקיף אותו ב-19 ביוני 1976, והנחית לנדר על פניו ב-20 ביולי. זרוע הילנדר גירדה את פני האבק והזיזה אבנים מספר בחיפוש אחר סימני חיים.

ארכיון אמנות במרחב הציבורי

בקיץ 1982 יצרת קשר עם 'המעבדות להנעה סילונית' פסדינה, ארצות-הברית, ונפגשתי שם עם כמה מדענים. בסופן של שיחות אלו הצעתי לבצע בזרוע הלנדר אקט פיסולי: הצבת אבן על אבן, אנכית. ובהכנה לאקט זה לבצע סדרה של סימולציות בשטח מדברי דומה. כשנה לאחר מכן הצעתי ל-J.P.L. לבצע על קאליס פיסול רובוטי על-ידי רכב 'מארס רוקר' שנמצא עתה בפיתוח לקראת סוף שנות ה-90, ולבצע סדרת סימולציות באותו כיוון.

- - ולס מרינריס (Valles Marineris) הוא מבד קניונים המבקע לאורך כ-4000 ק"מ את איזור קו המשווה של מאדים, כתוצאה של מאמצי התרוממות ומתיחה קסטוניים. בחלקה המרכזי של מערכת קניונים זו משתרע קו מצוק שאורכו כ-800 ק"מ, חומת סלע אנכית, שגובהה כ-9000 מ', מהווה את שפת הצפופית של תהום קופרטיס (Coprates Chasma).

אל שפת מצוק זו הצעתי להסיע 'מארס רוקר' כדי לערוך לאורכו סקר גיאופיסולי, לאתר אתרים לפיסול ולבצע בסדרות של פקודות רדיו קוים של אבנים מקומיות אל שפתו כשקווי האבן שעיצבתי על שפת מצוקי הציין, כאן, מהווים להם דגם - -

- - מאחר שתהליכי הבלהה על המאדים איטיים כזמן האסטרונומי, ימחו מתו אבן גיאומטריים אלה רק בעוד מיליארדי שנה - - זהו קידום גני שיגור של ההכרה מאות מיליוני ק"מ מכאן אל תוך האסטרו-ההומות - -

פיסול בין-גאלאקטי

- - התקה של פיסול - פילוסופיה - גיאומורפולוגיה - אסטרופיסיקה. מהילה-זר-לתוך-זו של מקורות כוח הנשאבים בו-זמנית לתהליך יוצר - מאיקארוס, מסיזיפוס, מקהלת, מהקליטוס, דמוקריטוס, ברונו, ניטשה, היידגר, קאמי. אינך דן בהם, אלא שואב מהם את החינני עבורך. -
- - התהליך הזה התקדם בארבע קפיצות: פיסול אדריכלי, פיסול סקטוני, פיסול במערכת השמש ופיסול בינ-גאלאקטי -
- - חומר הוא שדות וסופות חלקיקי אנרגיה - זוהי התקרנות של הפיסול הפיסי באקטים אנרגטיים - בקל-אנרגיות יריות במהירויות האור -
- שיגור אלומות אנרגיה לתוך השמש - 8 דקות - שתחזור מספר אלפי ק"מ אל תוך הפוטוספירה -
- שיגור מטיל אנרגיה אל מרכז 'שביל החלב' - שיבלע בו בעוד כ-27.000 שנה - 1000 דורות - במשכי שידור של 15 שניות, ישוגרו לחלל מטילי-חלקיקים שאורכם 4.5 מיליון ק"מ.
- שיגור אלומה אנכית, שעת אור, במשך 10510 מיליארדי שנות אור-מכאן -
- היות ושיגור אלומות הרדיו יתבצע ממשגר נע (כוכב ארץ) וסובב על צירו, לא תהיינה האלומות חרוטיות-גליליות, אלא חרוטיות-אליפטיות, שרועות משהו - ואיפיון זה יגבר ביחס ישר למשכי השיגור -
- פיסול בין-גאלאקטי - בין-יקומי -
- ייקומיות היא אותה פוללות חללית-אנרגטית-אינסופית, שאנחנו כמה מאינספור ההיבטים החולפים שלה - אופן- Mode אנשי שלה. ענה, אנושית, שלה - וקטור הכרתי בין האינסוף התת-אטומי לאינסוף הבינ-גאלאקטי -
- אסטר-עלטה -
- אסטר-חלקיקים -
- פולסאר מקרים אנושי נע, מתקשר שור גיאומטריות - לנציות -
- - רחופת פרודות מיגרל אדם - ס -
- - סופות ספיראליות של כוכי אנרגיה -
- פיסול אל - אין סוף היקומים -

(סביבות' 6, נובמבר 1982,

עד שיגור 'קתדרלה' 1' (27.4.1992)

הוא כארבעה מיליארד. גיל התקליקים המהיום אותנו הוא כעשרים מיליארד - ריאות מדבריות הן צורך חיוני לעם הזה.

ב. הכל והדיוף היוצר גם הם מן העמוקים שניתן לזהות בחוכנו. העיצוב התלת-מימדי משולב באינספור צורות בתהליכי התפתחות חרבויות ופזז הנוכחית.

רגישות ל"עוצמות" ול"משמעות" הנוף התבטאה בקידוש פסגות, איתור קו רקיע לרגמי קבורה (תקופת הכרונזה התיכונה א' כנגב וכפון סיני), כנית מקדשים, קפלות, קברי שיך, טירות, מחוץ-לשטחים הבנויים, הם מכיטויה. יישום "ארץ בראשית" יכול להיות הכיטוי "לא יעברו". יישום המהות היצירתית יכול להיות הכיטוי "אבוחו מה".

ג. פיסול סביבתי, כחלק מאמנות זמננו, הופיע בעיקר בארץ ישראל באמצע שנות ה-60, חלק ממנו היו עבודות בשטח מדברי. הוא היה כיטוי חריף של Anti-city, של המרי האזרחי, ושל התעוררות המונועו הסביבתית כאותו עשור. הד מסוים לפעילות זו בא לכיטוי גם בארץ בעשור האחרון.

ד. אפשר לנסח 3 גישות לפיסול סביבתי-מדברי שמחוץ לשטחים הבנויים: גישה מונומנטאלית, גישה היטמעות וגישה דיאלוג. מהותה של גישה מונומנטאלית יכולה להיות מחן כיטוי

"הכרך עושה אותנו להאמין

שהאדמה אינה קיימת"

(רוברט סמיסטון, פסל

אמריקאי, שנות השבעים

(הראשונות)

אוסף עזרא אוריון

הפיקסציה במרחב הציבורי

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

א. חלזת "ארץ בראשית", מפגש - חשיפה עם נרמץ פר אדם, עם מרחבים של מסלע חשוף, מדבריים, כלתי מופרים, בלתי גנועים, היא מן העמוקות שניתן לזהות בחוכנו; יישום התחוורות שיעורנו המיקרוסקופי; הימדדות (Scaling); היא מגעו של ההרף באינסופי. כמדבריות אתה מזהה, כסנוליר, על פני השטח, את קצות החיים; את גבולות המגע של הלח בצחיח; את נוכחותו הפותחת, המרחקת, החולשת של האנושי; הם שייכים לאינספור מדבריות סלעיים הדואים בטווחים אסטרנומיים, אינספור שנות-אור מאן - - - סלעים הם מאגרים אלמים של נאות מלינוי שנה! גיל המים

* הצהרות הכוללות כיטויים כמו "עיר נצח", "ספר הספרים הנצחי", "לא תחולק עוד לעולמים", משמיעים אנשים שכבר לא חוו את החויה הזאת; ואינם תופסים את מימד הזמן הגיאולוגי, האולטימטי - -

למירב כוחו הטכנולוגי, האנרגטי, הרוחני של האדם; ביטוי עכשווי לציביליזציה מתועשת החולשת כבר על כל שטח עזר כדור הארץ ואף מעבר לו. המונומנט מבקש לעצמו איתור נשקף למרחקים כאשר הטופוגרפיה מהווה רֶכֶב (Vehicle) להזדקרותו מעל לקו הריקיע. אופי הצורות והחמרים שלו מיוכאים ממרכזי העיור והתיעוש.

לעומת גישה זו יכולה גישת היטמעות לתת ביטוי לתפיסת האדם את עצמו כפרוֹדָה המבקשת להיטמע ולהתמזג בהווה הכוללת; ביטוי לשאיפה להימָל באינסופי - כתפיסה פיסולית היא אנטי-מונומנטאלית מוכנהת שיכולה להתבטא כאיתור סמלי, מתחבא, בצורות וחמרים זֶהִים ככל האפשר לאלה המשאפיינים את הסובב וכיכולת הישרדות מעטה גישת הדיאלוג יכולה להיות חיפוש סינֶרְגִי בין שתי מתן ביטוי ל"דרך ארץ לארץ הבראשית" תוך הוקרת ערך האדם. היא אולי ביטוי לציביליזציה המודעת למשמעות ההכחדה העצמית שנושאת אתה התפוצצות מין אנושי מתועש, מנותק ועקר ממקורותיו. פיסול בגישה זו יקדים לאיתור המקום התודעתי ממושכת, מעמיקה, עם המרחב המדברי שבו אתה ניגש ליצור. לא כן הזדקרות ולא פוך היסקות אלא אתר לביטוי נוכחות משתלבת, קשובה, מתפתחת לאיטה.

אופי הצורות והחומרים יבחרו "במשותף" עם הסובב. שילוב של הסובב והאנושי. זהו דיאלוג של ספיגה יוצרת, איטית, סקרנית, חודרת, אל אישיותו של הסובב המדברי*. גישה זו שוללת את רעיון התחרות או ההתמודדות עם הסובב כדי להכריעו, או להכניעו. היא מחפשת מימוש לדו-קיום רוחני.

ה. אכן, קיימות שאלות של מי מחליט, היכן, כמה? אכן, קיים חשש שפיסול זה יהיה חלק ממכשש האיכלוס והעיור המתועש. יתכן שבעצם גישת הדיאלוג מצוי הפתרון, שהרי דיאלוג עיקרו רֶב-שִׁיחַ. יתכן שיש למפות בנגב כתמי "ארץ בראשית" שלא יבוצעו בהם לא פיסול ולא פיתוח "פארקים מדבריים" כלשהם. פארקים כאלה יהיו "שמורות טבע דרך ב" ויפותחו לגישה ממונעת, מבוקרת. ובמשורה, תוך בחירה רגישה של אתרים, לאתר במרחב המדברי שנותר לנו, מספר מקומות לפיסול מדברי, דיאלוגי, עבור אנשים שוחרי פיסול שהיו כאן בסוף האלף השני לספירה - -

מכון לזיכרון ציבורית
INSTITUTE FOR PUBLIC PRESENCE
מכון לזיכרון הציבורי

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

* אין זה דיאלוג כמוכח הדתי שאליו אולי התכוון מ. בוכר

פיסול / אוריין - כותרת קובץ יולי 77

הפיסול האדם הוא בעיקרו פיסול הכרכים הגדולים.
מייצור, לדוגמה, פאריס.

אין הפיסול מעצב את הכרכים
הכרכים הם שמעצבים אותו.

הגלויות הן איי הקזום של הפיסול הזה.

אלה הם מורשיש קטנים נמוכיותה, מוקפי קירות.

על "פיסול הכרך" לעבור דרך דלתות.

עלי לזמאנו את ניו ג'ורג'ן.

וגלויות נמצבות אותו.

הוא עורן על כנים או על רוצפה

מזאר ניאן.

לעומים הוא עולה מעט במידותיו על מידות האנשים

לעומים הוא עוד קטן מהם.

זהו פיסול זמני

עליו לצאת מן הגלויות כשם שכנסו אליהן: כדי

לפנות אותו לנרחסים אחריו.

אין לו מקום

הוא קל

הוא עשוי חומרים הנמצאים לו לעבור דלתות.

לעומים הוא מוצא ליתורכות באוויר הפתוח: כדי

לשוב לאחר זמן קצר ולהיחסם אל תוך הנתים.

הוא נשלט עליו: כרך אלים לאין ערוך ממנו.

זהו פיסול מייאטור.

מייאטורות אין מחוללות באנשים חוויות רחניות

מעבר לנצמה בינונית.

יש לחולל באנשים חוויות בעצמה רחנית גבוהה.

כדי שהפיסול יעשה זאת עליו להיות אחר -

גודל;

הפיסול חייב להיות גבוה הרחק מעל לאנשים

גבוה עשרות מטרים. משתרע על מאות מטרים

שלטה;

הפיסול חייב לשלוט בכל החלל שבו נמצאים האנשים

סביבם, מעליהם, מתחתם

להכיל את האנשים בחללי הפנימיים והחיצוניים.

חללים גדולים שוקעים ועולים, גואים ושוקעים

פריצות אור לתוך מסות גבוהות של חושך

חושך עטוף בטון.

אוסף עזרא אוריון ארכיון אמנות במרחב הציבורי

מכון לרנסתת ביביות
מחלקת פילוסופיה ופסיכולוגיה
מגדל המדע, תל אביב

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

זמן;
הפיסול חייב להתקיים במישור זמן גיאולוגי
כמו הרים, מדרונות, מישורים.

יש לבחור לפיסול חומרים שיעמדו בזמן.

מקום;

פסל ומוקדם הם יחידה אחת שאין להפצידה

האדמה נכנסת כאן לתחום הפיסול.

נצרות היחידה "קיר-בור".

הפיסול פורץ אל תוך האדמה

פיסול כלפי מטה

פיסול מתחת האדמה.

נוף;

על הפיסול לבחור לו מקום. איזור. נוף.

האיזור חייב להשלים, לתמוך ולחזק את הפיסול.

לא כרך.

מדבר.

מרחבים של אבן עד המרחק.

אור וחושך;

אלומת אור הניתבת מפתח גבוה אל חלל חושך

היא אחת מחוויות הסוד של האדם.

ערך זה משוקע בפיסול הזה.

מערכת;

אין קיום לפסל כיחידה בודדת

אלו: כחלק מ"מערכת".

"קהילת פסלים", "שדה פסלים".

מערכת צורות מעל ומתחת לפני הקרקע שהן

קומפוזיציה מסבית אחת המשתרעת על שטח נרחב.

האנשים יגיעו בין צורות גדולות וצורות גדולות

בין שטחי שמש חזקה ועל כהה

יגיעו אל תוכן יגיעו בחללים שוקעים

ומתרחמים, לוחצים ומתרחמים,

בין חושך לאור חזיר גבוה

ופריצות אור עז פתאום.

על שפת מישור גבוה. במדבר.

זהו פיסול טוטאלי.

5678
מנחם - פיסול האדמה והאדם
(ספריה, תל אביב, 1985)

— שדה צין הוא פלטו פלוביאל, לסי, שליח פזור — אני פאר, חיון, ציחור, צין, קוקה, פיראן, אל ערש, הם משרי סחיפה מעוררים, נסיעת מסות המסלע, מסעות נטיבה אנסוכית של הבליה — מצוקי צינים, מכתש רמון, הגב הצפוני, מצוקי חלאל, ערף, ערף אן נקרה, לזך, ים המוות, תיה — הם חומות דולמיט, גיר, קרטון, חומר, אברחם, סחוקת, אכיות — הם חיותות הנטינה מן הגבהים אל האמפריה, אל האנתרופיה —

אפשר להיות שלוש גישות לפיסול סביבת מדברי: גישה מונומנטלית, גישת הסמכות וגישה דאליטית. **גישת מונומנטלית** יכולה להיות מתן ביטוי למרכז כוחו הטכנולוגי, האנרגטי, החיני של האדם; ביטוי עקשני לציוויליזציה מתועשת החולשת כבר על כל שטח עור כדור הארץ ואף מעבר לו. המונומנט מבקש לו איתור ושיקף למרחקים, כאשר הטופוגרפיה מהווה רכב (vehicle) להזדהותו מול לוק הרקיע, אופי הצורות והחומרים שלן מביאים ממרכזי העיור והתעש, הוא שואף להתקבע בזמן. לעומת גישה זו יכולה **גישת הסיטמות** לתת ביטוי לתפיסת האדם את עצמו כפירוד הנבקשת להיטמע, להתמזג בהווה הסלקטית להימלט באינסופי — כתפיסה פיסולית היא אנטי מונומנטלית מובהקת: איתור סמוי, מתחבא, צורות וחומרים והם ככל הנאפשר לסובב, יכולת השוואת מטטה. **גישה הריאליזם** יכולה להיות חפוש סינתזה בין שתיק: הוקרת "אופי הבראשית" והוקרת ערך האדם, היא אולי ביטוי לציוויליזציה המודרנית למשמעות ההכחדה הנצמית שנושאת אתה התפוצצות מן אנוש מתועש, מנותק ועלוק ממקורותיו. פיסול בגישה זו הוקרת לאיתור האדם התודעות ממושכת, מעמיקה, עם המרכז המדברי שבו אדם ניש לא לן הוקרת ולא נור הסחות, אלא אתר לביטוי נכחות משולבת קשורה, מתמחתת לאטה.

אופי הצורות והחומרים יצרו "במשואה" עם הסובב. שילוב של הסובב באנושי. זהו "דאליזם" של ספינה יצרת, אטיט, סקרנית, חודרת, אל "אשיותו" של הסובב המדברי. שלילת תחרות או והתמודדות כדי להכריע או להכניע, חפוש מימוש לזיקים יצור אתו. עבודת פיסול היא מחולל. היא מהות המשגרת מיפית תהליכי הכרה, הרחק במרחב ובזמן מעבר למחולל הפיסי. התהליך הוא של יצור היצור מחולל המופש עם זולת גיש, אשר בתוכו ממתין, דרוך, מאגר גיש להחליפה של הדק, של אסוציאציות ריכוזיות וריכוזיות ממשלות ואשר בתוכו פעורים סלקופים ש להכרה מול האקזיסטנצי — תהליך של קליטה בכל רשתות המכנים הרגשיות וההכרחיות: קליטת הנכחות הפיסולית, אשיותה, חומיותה, קנה המידה שלה ותחושות הכוח והמתחים המשוודות ממנה — סביב לנכחות הפיסולית

נוצרים בהכרתנו שדות כוח המזרימים אותה על פניהם; ונוך כדי מירוך זה מתארת השיגור — אופקית גדולתה של אסוציאציות מתעוררות ומחוללות אירועי דמיון ופשימים יותר ויותר, מעמקים יותר ויותר — ונסיקה אכיות על פני מדרונות סלע אל קצות הטווחים האטמורפיים —

עבודת פיסול הן משגרים — בהר הגב ובסני ישנם שרידי תרבויות חצינוודים מתקופת הברונזה התיכונה, אשר עיצבו בין השאר, קווי אבן ארזים "אל" — "הבולט שבם" הוא קו אבנים מקומיות הבנוי ברוחב של כמטר, גובהה של כר 20 ס"מ ובאורך של 4.5 ק"מ — מהר רמון אל הר רומם. אנשים אלה מיקמו את אלפי קברי ראשי בתי האב, או ראשי השבטים שלהם, על קווי גרעין, על פני פסגות המסלע. העובדות שפשיט על פני שדה צין, כדלמטר מכאן, על פסגת הר ארדון שמעל מכתש חתון, סול הר ערש אן הנה, בצפון סיני ומול פסגת האנפורקה (8091 מ') משתילות במבט מסוים לפיסול הארכיאולוגי הזה. גם הן נכחות לאקוליות באינם שהוסעו בתהליכי הבליה; גישות גיאומטריות אשר מכריעים בהן הבחירה הגיאופיסולית, האיתור המדויק והפנית ה-Axis מול שיאי הנטינה הטקטונית —

חיים באזור מדברי יכולים להיות מפגש אטי עם מסלע חשוף; עם סלעים קטוהה, גרמית, אטיט ללא שימור, סלעים הם מאגרים אלונים של זמיה מתחתית לאחור לא היווצרות "מערכת השמש". הפאנומה מוקה מולן שכבות קרטון וגיר שנתרבו ונסתלעו לאטם 35 עד 50 מיליון שנה לפני ה. היא מהרה צפופית מזורזת מכאן שכבות גיר, דולומיט, גרם, גרמית, גרמית, גרמית, האוצרות 80 עד 100 מיליון שנה (סוף עד תחילת) מהרה, לאורך השבר הסוריאפריקני מחשופי מסלע ורסטאליזם גרמית, גרמית, גרמית, בן 600 עד 1000 מיליון ויותר — כהיג'ט, גיאלוק אתה תופס את התבליט המדברי כהיווצרות, את האפוס והקטלסטטי ואת חיותות הרוחס **כפיסול קטנוני** — אם תופסים פיסול כעיצוב מסות על ידי כוחות בזמן, מעבר לאנושי, הטקטוניה של הפלטות היא פיסול; שהוא נידת היבשות המרמזות בהתנגחות את קומיטו ההרים של קליפת כוכב ארץ. הרוחפים העינים ביותר של הפלטות ארעו בארבעים מיליוני השנים האחרונות, מסוף האאוקן, כאשר הורמו הכסי הרוך, האגנים, האטלס, האלפים, הסאורס, ההימלאיה; ונוך כדי תחוות אלו נבקעו השבר הסורי אפריקני. דחף ההתנשאות האחרון הרים את ההימלאיה בשלושת אלפים מטר, לעומה הנוכחי, רק לפני כשש מאות אלף שנה, ומדבריות סלע הוקרת אלה מוסיפים להתרומם גם כרגע מול התהומות —

התמודות עם מסלע (scaling), היא חיות התחורות העלמות,

הלוכה ממדי הזמן, החלל, האטיות, הדמיה, טווי שנות האור --
מתחורות בה אוניברסאליות של קהילות חלקיקים חולפות במרחב
ובזמן אינסופיים: כל זה אירוע חלקיקים מרתק, קומי, מתסכל,
מודים --

טקסטים קדומים תופסים את מצבו של האדם כנאש; אור; מושלך
החוצה; מלה; ציור נפל; נידון לעבודת ספר לכל חייו על פני אדמה
מקוללת; מרון למנות שלא בפניו -- הוא דחף עפר קצרים
להתרומם --

כל הגמול שמציעות עשרת הדברות, בעבור התנהגות טובה, הוא
השהיית המוות. אין במקרא תקווה כלשהי לחינה.
המקום, המיקום מונאות המוות, תעשיות מלשי, תעשיות תקווה,
הם רבי-מראים יותר מסוף תקופת בית שני. הם נחשפים מאז
ברבבות מהדורות.

מכאן נראה כיצד שיטות פילוסופיות נתפסות בזו אחר זו לאמונה...
במציאותה של אבהות מאחורי התופעות, בפסוקי יצחק...
שאינו ניתן לעקר... הגנו חיות עדירות... שיטות אלה אינן אלא
משושה של חיה עדת עיובה... המחפשת את עורה וא את דעה
עדה... במרחבים העצומים שבין הכוכבים... (ת. מאיר)
קאמי דחה כל נדקוה "האדם ללא תקווה מנע לכך שאינו שייך
לעיד... סיופוס שלו הוא "אבסורד" וטראגי מפני שהוא מנע... ללא
תקווה וללא פחד... האבסורד מאיל את עיני... הוא אינו
מפיעל תקווה..."

הבחירה בסיופוס כמגולל את הנידחות המורע, הצלולה, מחסירה
חלקית. סיופוס אינו ולבאטי לגבי נדונים מוות, גורל, הוא להשיקע
לנצח מדי-מי שווא. הוא נידון לעקרות, אך הוא חלק מן הפסופי.
השאלה היחידה הרצינית באומדן איננה שאלת ההתאבדות, מתוך
פסילת החיים האלה, אלא שאלת המוות המתקרב, הצלול, נמנע
זהו מחנה הכהדת למילאדים --

היות בורר בדמיה, בצלילות ללא עפעף, "האבסורד" תרצני באמת
היא ההתנחות בין הדחף להספך לתקיים ובין ודאות המוות.
"אבסורד" פחות רצני "מולד מעימות בין הזעקה האנושית ובין
השתקפה חסרת ההיגיון של העולם... בין האדם ובין איהבהירות
שלו..."

זעקות המעמקים הנוראות באמת הן --
-- לא -- א -- למ -- ו -- ת -- ! -- ! -- ! --

ה"נוסטאלגיה", הכמיהה למשמעות, ללכידות, לתבניות, להשתייכות,
מתולות לוודאות האות ומחירפות את המצוקה השואבת אותנו אל
נרקוזה של אבהות מטפסית, אל רחם אמהות טוטאלית; ותחנות
חמיקה פוורת לאורך הדרך: תחנות הדמיות פחדים. "חסי אני אתה
עליון (בכור) הם עוד נסוח מתחלן של מונס בן-אמונו.

אתה דוחה כל גור --

"אלוהים" הוא זרם תועה קולקטיבי. הוא תהליך רוחני שהולך אישם
בפליסטוקן; ביטוי מתפתח ללא הרף של כמה מן המפלים
העילאיים של האנושי; ולשפלותו, לייצר ההתרפסות שלו, לרצון לשאת
שלו, לעריות שלו, למסדרות שלו, ל"מונס מחופש" שלו, לאומה
המוות שלו --

אינס "אלוהים" מחוץ להכרתו של האדם, היא בסים התפיסה הזאת.
הוא קיים רק במוחות הרין הזה, באנקטורה שבה קיימים "אותלו" או
פסל "האיש בעל האף השבור".

ההומוקרטוט תופס את כיוון רגלי היחפות, כיוון מטה, ככיוון
העילאית, אפיסת הכוחות, "כור החלשים" (ת. גור), כיוון העפר שממנו
בא ואליו ישוב, כיוון הכניעה, הכבידה, סופם הארוזיני של מאמצי
האדם להתרומם (טאגור), האנתרופיה --

ואילו את כיוון ראשו ככיוון הרחמי, הטרורף, האולמפוס, כיפות
ההאבא... האוריינטאציה הפסיכופיסית הזאת כוונה את הדחף הקמאי
להמראה אנכית, של אדם התופס את עצמו כיצור מקורקע, מסומר
ארכה -- דחף להתנשאות אנכית, נוסקת, לביתוק המלכו
המודי, חסר התקווה של מצבו; להדיפה באליסטית, להשיא דרך
ה"נדונים" -- אנוטיכנידה, אנוטיכניעה, אנוטיאנתרופיה --
אתה די אותו כדחף אבסורד: שניות, דיכטומיה, של קמאי-מיתי
וראציני, בתוכך -- אתה מנסה ליצור משגרים לרחף הזה --

פסל לזכרון ציבורי
INSTITUTE FOR PUBLIC PRESENCE
מועד להנצחת ההווה

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

2,000,000 - 10,000 שנה לפני זמננו.

56-1111
הגדל "פסל הציבורי" (1985)
ספר - כוללם (1985)

פיסול האמנות השלם

גל

— סלע הוא יקום —

מסלע הוא האטום, הצטופפויות חולפיות בשטף אבק החלקיקים —

גיל החלקיקים הוא כ־20 מיליארד — גיל יקום — —

האסטרונומים מזהה כיום חלל המשתרע לקוטרו של 20 מיליארדי שנות אור (2x10²⁴); נושא תרחיף אינספור גאלאקסיות ספיראליות

בנות מיליארדי "מערכת שמש" וסופות גזא זוהר — —

כ־10% מכלל מסת היקום היא מסלע — מדברית — —

— באחת מרועותיה של הגאלאקסיה "שלנו", כמאה מיליארד

שמשות, אנו דואים; מקיפים את הציר הגאלאקטי כאחת למאותים;

וחמישים מיליון שנה — כך שעברנו "כאן" לאחרונה בעידן פרם; —

ולפי כן בעידן קמבריום; ועברו כאן שוב בעוד רבע מיליארד — —

אור גאלאקסיות מתרחקות, אשר שוגר לפני מיליארדי שנים, מגיע

אלנו עכשיו, כך שאנו צופים בו לתוך ערב אינסופי — —

— האי המיקרוסקופי מסיק את נידחות קיומו; אין זה משמעותי או

שחר על פני הטווחים האלה מלבד אלה שיטענו בו כוחות רוח —

מעצב מקירד מסות בכוחותיו המזעריים; מצטרף עשירית שניה

לנוהלכי הפיסול הקוסמיים — —

— פיסול טקטוני של הקרום הסלעי של כוכב ארץ; של מאדים

של מדבריות דואים יקומים מכאן — בליית פני קרפיוס סלעיים,

מקומטים, שבורים היא פיסול אירוזי — מרחבי דקוֹתֵהם משוחר

נידית עמי קווארץ אינסופיים — על פני מרחבי הקוטב הצפוני של

מאדים נע יסודיות — זהו פיסול אטומי — —

מדבריות סלע מורעשים ללא הרף במטחי מטאוריטים — עיצוב

סקילה מכחשי — זהו פיסול מטאוריטי — בקיעי הלבה

ששפעה כאן בקרטיקון התחתון, ובמיליונים האחרונים, אתנה, זח,

סנט הלן — קופרניקוס, הלס, אולמפוס מונס, טרסס —

מירות הבלות, ים הגשמים, ים הסופות, קרר קרטיטיס, מרה חבים

הם פיסול וולקאני — —

28 בדלנובמבר 1964 שיגרה ארצות הברית את החללית "מריון 4"

לעבר מאדים וזו חלפה על פניו (flyby) ב־14 ביולי 1965 במרחק של

מעט מעל 8000 מיל צלילה, לראשונה מטווח זה, את המדבר ההוא,

"זיקוג 1" שוגר מכף קרנבל ב־20 באוגוסט 1975, הגיע והחל מקיף

אותו ב־19 ביוני 1976 והרחית "קרנ" על פניו ב־20 ביולי. זוהי הילנדר

נידה את פני האבק והזיהו אבנים מספר בחיפוש אחר סמני

חיים — —

בקץ 1982 יצרו קשר עם "המעבדות להנעה סילוית" פסדיה, ארצות הברית, ונפטו שם עם כמה מרענים. בסופו של שיחות אלו הצעתי לבצע בזרוע הילנדר אקט פיסולי: הצבת אבן על אבן, אבנית וכהנכה לאקט זה לבצע סדרה של סימולציות בשטח מדברי דומה, כשנה לאחר מכן הצעתי ל־J. P. L. לפסל על מאדים פיסול רובוטי על ידי רכב "מאסר חר"ך שנמצא עתה בפיתוח לקראת שנות ה־90, ולבצע סדרת סימולציות באותו כיוון.

— וַלס מרנירס (Valles Marineris) הוא מכור קניונים המבקע לאורך כ־4000 ק"מ את אזור קו המשווה, כתוצאה של מאמצי

התרממות ומתיחה טקטוניים. בחלקה המרכזי של מערכת קניונים זו

משתרע קו מצוק שאורכו כ־800 ק"מ, חומת סלע אבנית, שגובהה

כ־8000 מ' המהווה את שפתה הצפונית של תהום קופרטיס

(Coprates Chasma). אל שפת מצוק זו הצעתי להסיע "מאסר

חר"ך" לנחל לאורך סקר גיאופיסולי, לאחר אתרים לפיסול ולבצע

בסדרות של פקודות רדיו מתוות של אבנים מקומיות אל שפתו כשקיי

האבן שיעצבתי על שפת מצוקי הצין, כאן, מהווים להם דגם — —

— מאחר שתהליכי הבלה על המאדים איטיים בזמן האסטרונומי,

ימחו תותיו אבן מאומטרים אלה רק לאחר מיליארדי שנה — — זהו

קידום כפי שיגור של ההכרה מאות מיליוני ק"מ מכאן אל תוך

האסטרונומיות — —

פסול לזכרון פסדיה
פסול לזכרון פסדיה
פסול לזכרון פסדיה

פסול האמנות השלם
(ספירה 1985, 1986)

Orion Collection
Public Art Archive

1982, 6/30 "הקול" 77

פיסול סביבתי מדברי

מחבר: עזרא אוריון.

"הכרך עושה אותנו להאמין
שהאדמה איננה קיימת"

(רוברט סמיתסון)
פסל אמריקאי, שנות ה-70
הראשונות).

- א. חווית "ארץ בראשית", חשיפה למרחבים של מיסלע חשוף, לנופי פך-אדם מדבריים, בלתי מופרים, בלתי נגועים, היא מן העמוקות שניתן לזהות בתוכנו - הימדדות שמחוויר בה שיעורנו המיקרוסקופי, המקדובתוך סגור החי של ההרף באינסופי. מרחבים אלה שייכים לאינספור מדבריות הנעים בטווחים האקסטרנומיים.
- ב. פיסול סביבתי, באמנות זמננו, הופיע בעיקר בארה"ב, באמצע שנות ה-60 וכלל עבודות גדולות מימדים בשטח מדברי. הוא היה ביטוי חריף של Anti-City, של מרי אזרחי ושל התעוררות המודעות הסביבתית באותו עשור. הד לתנועה זו בא לידי ביטוי גם בארץ מעט מאוחר יותר.
- ג. אפשר לנכס 3 גישות לפיסול מדברי: גישה מונומנטאלית, גישה היטמעות וגישת דיאלוג. גישה מונומנטאלית יכולה להיות מתן ביטוי למירב כוחו הטכנולוגי, האנגרטי, העכשווי של האדם. ביטוי לציביליזציה מוטטת מתועשת התולשת בבר על כל שטח עזר כדור הארץ ומעבר לו. המונומנט מחפש לעצמו איתור נשק למרחקים, כאשר הטופוגרפיה מהווה "רכב" להזדקרותו.
- הצורות והחומרים שלו מיובאים ממרכזי העיד והתעושה.
- גישה היטמעות יכולה להיות ביטוי לתפיסת האדם את עצמו כפרודה אנונימית המבקשת להתמזג בכוללות. פיסול זה יבקש לעצמו איתור סמוי, מתחבא. צורותיו וחומרייו יהיו מקומיים ככל האפשר וקיומו בזמן נועד להיות קצר.
- גישה הדיאלוג יכולה להיות ביטוי לסינתזה בין שתיהן - מתן ביטוי של הוקרת "ארץ הבראשית" והוקרת ייחודו וכוחו היוצר של האדם החולף. פיסול בגישה זו יקדים לאיתור התודעות ממושכת, מעמיקה, עם המרחב המדברי שבן אהה ניגש ליצור. לא כן הזדקרות ולא כוך הסתוות אלא ביטוי משתלב קשוב, תהליכי.
- ד. אכן, קיימות השאלות: מי מחליט? היכן? כמה? יתכן שבעצם הגישה הדיאלוגית, הרב-שיחית מצוי הכיוון לפתרון.

ה. אם מגדירים פיסול כעיצוב מסות ע"י כוחות בחלל/זמן אינסופיים - הרי שנדידת היבשות המחוללת את רכסי הקמטים על פני הקרום הזה היא "פיסול טקטוני"; ועיצוב נוף מדברי בתהליכי בלייה הוא "פיסול אירוזיבי"; ושינוע מרחבי דיונות הוא "פיסול איאולי"; ועיצוב נוףי בזלת הוא "פיסול וולקאני". פיסול אנושי, מיקרוסקופי, מודע, מצטרף להרף אל תהליכי העיצוב הפלאנטאריים ואף מעבר להם -

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

מכון לזיכרון וידידות
INSTITUTE FOR PRESENCE
معهد الذاكرة والرفقة

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

שורה רקע לעבודות פיסול הכיבתי בהר הנגב
צמון סיני, סביבות תל-חי ובקעת אנפורנה, הימליה

נקודת המוצא ההכרחית כאן היא תמיסת הפיסול כעיצוב מסות ע"י כוחות -
טקסונים, אירודיניזם או אנושיים.

העוצמות הטקסוניות הן המעצבות את עיקר פניו הסלעיים של כוכב הלכת הזה, במשולב עם
פעילויות עזות של תהליכי בליה, לאורך משכי הזמן אינסופיים -- עוצמות דחיסה, מתיחה
והרמה המופעלות עשרות ומאות מיליוני שנה על מסות סלע, שעוביין עשרות ק"מ, מחוללות
לאורך חזיתות הלחץ את רכסי ההרים הקרחים המתנשאים אלפי מטרים מעלינו אל מול
מדבריות כוכבי לכת רחוקים ריבואות שנות אור מכאן --

האדם המיקרוסקופי מעצב מסות זעירות בכוחותיו המזעריים.

הוא החי היחיד השותף לתהליכי העיצוב הקוסמיים --

יצירתו פיסול אנושי כללו מראשיתו ועד רגע זה שני מרכיבים :

* אישיות פיסולית וממלית, חומרים מפורשים, יצירות קטטורות, יחידים וקנה
מידה משפיע.

* מהות המשגרת מניפת אסוציאציות, דמיון ותהליכי הכרה - הרחק במרחב ובזמן מעבר
למחולל הפיזי.

Public Art Archive

התהליך הפיסולי הוא של יחיד המעצב מחולל המופגש עם זולת רגיש.

חלקו הראשון של המפגש, בין היצירה - המחולל לבין הזולת, הוא שלב הקליטה ככל מכשירי
המכ"ם הרגשיים וההכרחיים העומדים לרשותו. קליטת הנוכחות הפיסולית, אישיותה,
חומריה, קנה המידה שלה וחזירת תחושות המחכים רמשודרות ממנה אליו.

חלקו השני הוא השיגור -

תנאי לשיגור הוא מבנה משותף, השתית משותפת בין היחיד המעצב לבין הזולת -
תשתית רגשית, רוחנית, מוטגית, תרבותית, חברתית -

תנאי שני לשיגור הוא מאגר רגיש ללחיצה על הדק של אסוציאציות רב מפלסיות
ורב כיווניות, הממתין דרך ביטויו של הזולת ואיור עם קליטת גלי השידור מן הנוכחות
הפיסולית מתעורר, ומשגר אסוציאציות אלה " כיום שמופעלת כוורת רקטות של קטיושה " -

מהות היצירה המחולל המשגר משפיעה על עצמה, אופי ויכיוון ההיררכיה האסוציאטיבית
המתחוללים על ידו - וכן על משך החייה הרוחנית - -

נוכחות פיסולית משמעותית, מחוללת רצף של שיגורים תוך כדי התחבורות, תוך כדי קליטה עוד עוד שדרים, הבטים ומשמעויות משנה. ניתן גם לתאר מיהזור אסוציאטיבי בו, לשאר שיגור צביר אסוציאציות ראשון, חוזרת ההכרה אל הנוכחות הפיסולית ומשוגרו שוב ושוב על ידה -

חלקה של האסטיקה בחויה זו הוא נחות
וכן חלקו של היופי -
מכריעות כאן דריכות הרגישויות והעוצמת הרוחנית.

שלב השיגור הראשוני הוא ההמראה מתוך ההויה היומיומית, מקן הנמלים, הדחוס, המיוזע, האפור, המחסל, המראה מתוך ה Rush hour של המטרו התת אנושי - -

אוסף עזרא אוריון

והמשכו היא דאיה אסוציאטיבית רב-מפלגת, רב-כיוונית, כדלתה רבת חדרים ואותות - -

ושיאו במיקה אל קצות הסווחים של ההכרה - אל האין - שיעוד היקומי -
אל הכרח מהותו של הרף הקיוני האנושי - המדחם, האוטלל, ה"ר עד בכי - -
אל מעבר לקטסלס - -

מכון לזיכרון ציבורי
INSTITUTE FOR PUBLIC MEMORY

פיסול אנושי מול רכסי הענק הוא יצירת נוכחויות פיסוליות שהן "משגרים".
יצירת נוכחויות שמעבר לפיסול הפיסול (כלי וזיכרון), מעבר לפיסול האורבני (חזיתות אדריכליות, ככרו) - את מעבר למצב מבוטא של פיסול ארכיטקטוני מחוץ לשטחים הבנויים.

אלה הן נוכחויות לקוניות של אבנים פזורות שנבנו לכדי ישויות גיאומטריות מינימליסטיות. קנה המידה שלהן הוא "הארה הרדודה ידו" (קורבוזיה). מכריעות כאן הבחירה הגיאוגרפית, האיתור המדויק, והפניית ה Exis הארכיטקטוני אל מול שיאי הנסיקה הטקטונית - -

הרכסים האלה הם הח כני השיגור של ההכרה אל עבר רכסי סלע צחיחים - -
על פני כוכבי ערפיליות אבק - - שנות אור מכאן - -
הנוכחות הפיסולית הבנויה על ידי היחיד היא הצטרפות להרף אל הנסיקה הזאת - -

הבניה היא השקעת כוח אנושי מעצב על ציר הזמן,
הפעלת העוצמה המיקרוחופית היא התערות אנושית להרף בעוצמות תהליכי העיצוב הטקטוניים - -
המיקום הוא איתור נקודת השיגור הראשוני אל התנשאות המדרונות הנוסקים אל האין שיעור - -

העליה לרגל אל אתר השיגור היא תיגבורו כערך מיטבר על צירי הזמן - -
שילוב תהליך אנושי באלומות התהליכים הכוללות - -

היא תהליך ספיראלי של "עליות" המתבצעות בין קטעי זמן מוגדרים .
כל " עליה " כוללת את שדוח התעופה לוד - רומא - כומבי - דלהי - קטמנדו
והחרוממות איטית, רגלית , דרך רכסי היער התלולים עד בקעת אנפורנה, בגובה
4500 מ' , התקרבות לאתר , הגעה , ביצוע כנייה נוספת באבנים הפזורות ושיבה
אל נקודת המוצא שהתקדמה בינתיים - - הוא משלב הניגודים של הקבוע - הזורם -
לא האתר ולא העולים לרגל הם " אותם " שהיו בעת "העליות " הקודמות ועם זאת הם
אותם שהיו - -

פסקי הזמן שביין "העליות" הם חלק בלתי נפרד מן התהליך הספיראלי . הם פרקי זמן ' של ספיגת החויה , חלחולה לעומק וההתגבשות האיטית , המינראלית של הערכים - -
אוסף עזרא אוריון
כל "עליה " כוללת את נבחרת סביבת הזכרון של "העליות" שקדמו לה , ובהשלכת
ראג את אלה שיבואו - -

מכון לזיכרון ציבורי
INSTITUTE FOR PUBLIC PRESERVATION
مركز للذاكرة العامة

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

עזרא אוריון

מרץ 81

קרית שדה בוקר
המכון לחינוך סביבתי

ש'אה ל

האמנוא האמנ'א

אוסף עזרא אוריון
המכון למחקר ופיתוח

IPQ

מכון למחקר ופיתוח
INSTITUTE FOR PUBLIC PRESENCE
معهد للتحקר والتطوير

Ezra Orion Collection
Public Art Archive .

"אני מאמין (אבל) את צדק הציור הישן.
 ואני לא יוצר חפץ. הינני מחזק רק
 להיות אני-דברתי ולא מישהו אחר" (אפוארטיזם מאנה)
 1867

ח"ו 2228 - 1883

אוסף עזרא אוריון
 "מחזק את אמנות במרחב הציבורי", הינני

טחיחולני

חתום בצד
 כפי אמא
 (11-אוק)

Ezra Orion Collection

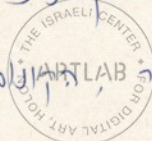
[חפץ אמנות] Public Art Archive

פול סגל (1839-1906)

לפיכא ליטוי אג הטומה הפנימי
ל האלמ"ק, היטל הסוליסט
הידיעה לאימפריאליזם
אוסף עזרא אורן (charity)
ארכיון אומנות במרחב הציבורי

מכון לזיכרון עזריאל
מכון לזיכרון עזריאל
מכון לזיכרון עזריאל

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

קנ"ח'ר מאמר 1878-1935

ציור מופשט (Abstract) --

הציור חייב לעמוד אר הגדולות הטובות והחיות

לחיות ולחיות - - - - -

שטח של צבע ומחצה של גווני האטלטיקה, נסיון

אלו הלקח הם - - - - -

הרעיון הלקח הוא ה"צו" האמיתי של האנושות.

אוסף עזרא אוריון

ארכיון אמנותי וציורי

(283 G.E.)

1866-1944

מכון ללימודים וחינוך
מכון ללימודים וחינוך
מכון ללימודים וחינוך

Ezra Orion Collection

Public Art Archive

הוא קומפוזיציה של צבעים צהובים וחומים

ד"ר צורק סנתי

נשוא הוא קומפוזיציה של מילורים קווים

החומר ד"ר צורק סנתי

(282 G.E.)

הנ"ל ח"א
- 1898

... ויטאליזם וכא קיטוי

בניק טמיה (דפוס) ויטאליזם מל דפוס
ח"א מל דפוס . ויטאליזם דפוס, טמיה
לאופייקט טהיא מוגר או מפיץ
אוסף עזרא אוריון
ויטאליזם בארץ מנות בתחילת הציור

היום, מואמץ היום
אז הכנסת, אינו מה
שהפסול של המה
Ezra Orion Collection
Public Art Archive
פין קיטוי של המה
ח"א או דפוס (Function)

הראשון מכין (חוש) Pleasing the senses
הטני מכין ויטאליזם חוש טמיה ומוקד הרבה
יותר .
הדפוס אינה הדק של הריאליזם אלא חפירה
למטה, למטה, למטה החיים

[הפסול המואמץ, המדק ר"ע, ד"א 163]

